

Med mladimi zajčarji.

Spisal Ivan Kranjskogorski.

(Dalje.)

IV.

Tisti večer ni mogel Tine dolgo zaspati. Premišljeval je, kako bi dobil zajčke. Drugi sosedí v vasi jih imajo tudi. Toda zastoj mu jih nihče noče dati. Denarja pa nima, da bi jih kupil. Kje bi ga dobil? Kje bi zaslužil dve kroni, dve lepi beli kronici? Nikjer jih ne more zaslužiti, ker je še premlad in mora hoditi še v šolo. Zajčke pa mora imeti, saj jih imajo že vsi. Pri njih si bo zaslužil kučmo in škornjice in bo napolnil z denarjem prazni nabiralnik. Pa veselje bo imel z njimi. Začel je Tine kovati načrte, kako bi prišel najlaže do zajčkov. In tu mu pride na misel načrt, ki se ga je od začetka ustrašil, pozneje pa mu je vedno bolj ugajal; kajti po tem načrtu bi dobil zajčke brez denarja.

V teh in takih mislih je zaspal in se vzbudil šele, ko so ga mati poklicali k zajtrku. Napravil se je v šolo. Danes ni hodil tako ponosno in samozavestno po beli cesti kot drugekrati. Klobuk je imel potegnjen na oči in žalostno je gledal izpod njega na cesto. Ni mu bilo mar lepo rosno polje, ki se je bleščalo, kot bi bilo posejano s samimi čistimi demanti. Tudi ni poslušal škorca, ki je žvrgolel v grmičevju kraj ceste. Še veseli škrjanček s svojo lepo pesmico ni mogel pregnati žalosti iz Tinetovega srca.

Cela narava z vsemi svojimi krasotami ga ni mogla prešiniti s tihim veseljem. Zbežala je sreča in radost iz njegove duše, odkar je vedel, da se mu ne izpolni dolgotrajno hrepenenje po belih zajčkih. Pogreznil se je v črno zemljo vir njegove sreče, pogreznil pa ga je sam, ker je bil trmasí in se ni dal poučiti od Drejščka, ki mu je hotel samo dobro. Kaj bo pozimi? Prezebal bo spet, da bo joj. Prihranil si tudi ne bo nič. Drugi bodo imeli že lepo premoženje v hranilnici, on pa nič.

V tem premišljevanju ni gledal po beli cesti, ampak naravnost v tla kot ljudje, ki imajo kaj hudega na vesti, ali pa jih tare globoka žalost. Zato še opazil ni, da je dohitel Seljanovega Drejščka, ki jo je moško mahal in tiho žvižgal. Pa tudi Drejšček ga je opazil šele, ko je bil Tine že nekaj korakov pred njim.

„Le čakaj, ti grdin,“ je zavpil za njim.

Tine se je obrnil ves prestrašen. Ko pa je zagledal Drejščka, se je komaj zdržal solz in že je hotel stopiti k njemu in ga prositi, naj mu odpusti. Saj je tudi on njemu že odpustil. Kriva sta pa oba.

A v tem trenutku je Drejšček že spet zavzdignil roko:

„Čakaj, ti grdin, ne boš dobil zajčkov, prav gotovo ne! In nikdar več se ne smeš pritepsti k naši hiši!“

Te besede so zadele Tineta globoko v srce in mu vzele pogum, da bi izpregovoril še besedico z Drejščkom. Šel je tiho naprej s svojo žalostjo.

Še v šoli je bil ves raztresen. Ni mogel pisati, packo za packo si je napravil na zvezek, in glava ga je začela boleti. Gospod učitelj so izprevideli, da danes ni ničesar začeti z njim. Verjeli so mu, da ga res glava boli, in izpustili so ga domov.

Domov grede se je usedel Tine pod senčnato smreko ob potu, ker se je čutil utrujenega. In spet je delal načrte, same načrte, kako bi dobil zajčke. Najboljši se mu je zdel tisti načrt, ki mu je prišel na misel snoči, in ki se ga je od začetka tako prestrašil. Tudi sedaj se ga je še bal izvršiti. Vest mu je očitala, da bi to ne bilo pošteno, da je to greh, ostuden madež na dobrem imenu mladega dečka. Boril se je Tine sam s seboj, in težko mu je bilo. Nazadnje pa je trdno sklenil, da ga le izvrši.

Topo je gledal iz smrečine sence proti nebu. Tam gori visoko so se vozile bele meglice in se vse lesketale v solnčnih žarkih. Pa Tine danes ni maral zanje. Tudi ni hotel poslušati tihega šumenja gozdnih vrhov in skrivnostno čistega žuborenja brzonogega studenčka, ki je skakljaj črez kamenje tik za smreko.

O drugikrat, kadar je čutil vso to čarno milobo v naravi, je prekipevalo njegovo srce samega veselja. Ni se mogel vzdržati, da bi ne bil glasno zavriskal. Tedaj je odmeval njegov vrisk od sinjih gora in se razlegal daleč okrog. In kdor je čul ta vrisk, si je mislil: Nekdo je vesel; pa naj le bo, dokler je še mlad. Bog mu daj srečo!

Počasnih korakov je odšel Tine domov. Takoj se je spravil na delo, da naredi dve čedni celici za zajčka. Primerjal je deske in meril z merilom ter žagal, da mu je tekel pot po obrazu. Pa kljub temu, da je delal z vsemi močmi, mu ni šlo delo od rok. Pustil je napol narejeno celico in odšel v hišo.

Še danes mora imeti zajčke, četudi še niso celice gotove! Jih bo pa spravil kam drugam za nekaj časa. Tako je sklenil in hotel ta sklep resno izvršiti.

Bil je ves bled, in zdelo se mu je, da se mu moti v glavi. Hodil je po hiši, odpiral škrinje in omare. Nekaj je iskal, pa ni mogel najti. Nazadnje vzame malho, ki jo je imel za šolske knjige, stisne jo in potlači v žep ter počasi odide na vrt. Tam je viselo perilo na vrvi in se sušilo. Med njim je bilo tudi lepo rdeče oblačilce za vzglavnik. Tudi to oblačilce je vzel in stlačil v žep.

Ozrl se je okrog sebe, če ga morda vidijo mati. Ko se je prepričal, da ni nikogar, jo je pa mahnil naravnost proti Seljanovemu vrtu. Čim bliže je bil, tem počasneje je hodil. Blizu vrta pa se je potuhnil in se plazil po vseh štirih proti vrtni ograji, kjer se je ulegel na zemljo. Gledal je skozi ograjno špranjo na vrt in tratico, ki se je razprostirala kraj njega.

Tam za mizo pod košato črešnjo je sedel Drejček in žvižgal. Zajčki pa so se pasli okrog njega in se igrali. Tine je napenjal oči in zagledal je med njimi tudi tista dva, ki mu ju je obljubil Drejček. Ni ju več izpustil iz oči, na vsako kretnjo je pazil.

„Še danes bosta moja, o zajčka,“ je šepetal Tine predse in nestrpno čakal, kdaj se mu ponudi prilika, da skoči tja in odnese svoja izvoljenca.

Nihče ne bo vedel, da ju je odnesel on — si je mislil — ampak vsakdo bo menil, da ju je ugrabila zver in požrla gori med pečevjem.

Dolgò, dolgo je čakal Tine. Bilo mu je že neznosno to dolgo čakanje. Kar pridejo Drejkova mati iz veže na prag in pravijo :

„Slišiš, Drejček, nesi malico na polje! Jaz nimam časa.“

In Drejček je odhitel s torbico v roki na polje. Tine pa se je počasi splazil čez ograjo na vrt, odtam pa na trato med zajčke, ki so se ga tako prestrašili, da so jeli bežati na vse strani. Izgrešil je Tine svoja dva izvoljenca in dolgo ju je moral iskati, da ju je zopet našel. Pograbil ju je in stlačil enega v malho, drugega pa v rdeče oblačilce. Potem pa je švignil s trate kot blisk in izginil med grmovjem. Hotel je zdirjati čez polje, pa si ni upal, ker tam so bili ljudje in bi lahko uganili, kaj nese. Hotel je počakati, da odidejo domov. Toda ljudje niso hoteli s polja, ampak so delali na vse pretege in spravljali seno na vozove, ker se je bližala nevihta.

Temni oblaki so se zbirali v ozračju in se spajali v goste temnosive gruče. Tam ob gori so že švigali bliski, in tudi votlo gromenje se je čulo od daleč. Tineta je postajalo strah, in mraz ga je tresel, da so mu šklepetali zobje; kajti začela je pihati mrzla sapa, on pa je imel na sebi samo tanko srajco in lahke hlačice.

Kako naj spravi zajčka domov, da ga ne bodo videli ljudje? Hitro mora nekaj ukreniti, ker nevihta je že tu, in strah ga je. Zato pograbi zajčka in ju nese do zadnjega grma. Tam pa trdno zaveže zajčka v rdečem oblačilcu in ga položi pod grm. Z onim zajčkom v malhi pa odhiti domov. Za njim pa se je bliskalo in grmelo, da ga je obhajala groza in je mislil : zdajpazdaj bo treščilo vanj, ker je tat, grd tat. Sive vrane so se podile pred nevihto in krakale. Tinetu se je zdelo, da drve za njim in kriče na vsa grla : Tat, tat!

Ves preplašen je pridirjal Tine domov in se zatekel pod skedenj, da bi se skril pred kričečimi vranami in pred pretečo nevihto. Hudo mu je bilo pri srcu, in peklo ga je. Tam pod skednjem je stal velik sod z vdrtim dnom. V ta sod je dal Tine zajčka, ki ga je prinesel v šolski malhi, odprtino pa je zakril z deskami, da bi ga nihče ne videl in bi mu ne ušel. Dal mu je v sod sladkega sena in kruha, pa ni maral preplašeni zajček jesti, ampak se je ves tresel.

Mati pa so tedaj tarnali in jadikovali po Tinetu. Kje je vendar ostal ta nesrečni otrok? Videli so že opoludne, da je bled in žalosten, da nekaj ni prav pri njem. Bolan mora biti, so si mislili. In če ga ujame ta ploha, prehladil se bo in lahko hudo zboli.

Grozno sta se stepla tisti dan dva nasprotna vetra, sever in jug. Pripodila sta nad zeleno dolino celo vojsko temnih oblakov, ki so hoteli potisniti drug drugega v beg. Pokalo je in grmelo, da se je tresla zemlja, in bliski so jemali vid. V potokih se je ulil gost dež na zemljo. Ljudje so gledali in čakali, kaj bo. Če zmaga jug, še dolgo ne bo lepega vremena, in ne bodo mogli delati na polju. Če pa si izvojuje zmago sever, bo pa še danes sijalo solnce.

Tako so modrovali ljudje. Sever pa je bil ta dan močan in je zmagal; jug pa se je spustil v beg. Megle in oblaki so jeli bežati v divjem diru na gorko južno stran. Še pri gorah se niso utegnili ustaviti, ampak divjali so kar naprej. Ponehala je nevihta in potihnil je grom. Nebo se je začelo jasnit, in videti je bilo, da bo v dobri uri spet jasno kot zrcalo.

Pod skednjem je slonel Tine ob lesenem sodu in ves trepetal mraza. Vzel je dve rjuhi, ki sta ležali na garovcu, in se zavil vanji. Prigovarjal je tudi zajčku, naj jé, ker je gotovo lačen. Naj se ne boji, saj bo še bolj skrbel zanj kot Drejček. Pa zajček ni maral jesti; potuhnjeno je ležal v sodu in se tresel. Tupatam je obrnil rdečkaste oči na Tineta, in temu se je zdelo, kot bi mu očital: „Tat, ukradel si me! Nesi me nazaj k mojim bratcem!“

In Tineta je postajalo strah pred temi pogledi. Ni čutil več tistega veselja, kot ga je imel prej z zajčki. Vrgel je rjuhi nazaj na garovec in z boječimi koraki šel v hišo, ker se je bal, da morda že doma vedo, kaj je storil.

Ko ga mati zagledajo, se ga ustrašijo, tako je bil bled in ves izpremenjen.

„Pa kaj ti je, otrok božji, da si tako bled?“

„Zebe me,“ dé Tine.

Peljejo ga mati k ognjišču, da se tam ogreje. Uvidijo pa, da pri Tinetu ni vse v redu. Pa kako razvozljati, kaj se je z njim zgodilo? Ogrevale si je tresoč ude. Gorkota mu je dobro dela. In spet se je zamislil v zajčka v sodu in spomnil se onega tam pod grmom, kjer ga je pustil pred nevihto, zvezanega v rdeče oblačilce. Kaj se je zgodilo z njim? Gotovo ga zebe; še poginil bo, ali pa ga ugrabi zver in zadavi. Ponj bo moral, dokler je še dan.

Zmuzne se Tine iz kuhinje, ko čuje mater tarnati, da manjka čisto novo oblačilce, ki se je sušilo z drugim perilom na vrtu. Najbrž ga je odnesel veter. Pa čudno, da ga ni nikjer videti, saj daleč ga veter ni mogel odnesti. Hudo je bilo Tinetu pri srcu, ko je čul mater tako tarnati. Vedel je, da je on vzel oblačilce in zavezal vanj zajčka. Kakšno pa je bilo tisto oblačilce, ali novo ali belo ali rdeče, tega še sam ni vedel, ker je bil vsled prestanega strahu in napa ter morečih skrbi ves zbegan.

S povešeno glavo in počasnih korakov odide čez ulico po drugega zajčka. Gleda v tla in ne vidi ničesar. Otroci postajajo na polju blizu grmovja in vzklikajo samega veselja. Gledajo lepo sedmerobjno mavrico, ki se kroži čez celo dolino kot krasen nebeški slavolok. Pa Tine je ne vidi; ves je zatopljen v svojo žalost in skelečo vest.

Naenkrat ga vzbudi Drejčkov krik tam izza Seljanove ograje.

„O mamica, mamica! Dva zajčka sta mi izginila, nikjer ju ni.“

„Preišči vse okrog! Morda sta se kam skrila v tej hudi nevihti,“ mu reko mati.

„Vse sem že preiskal, pa ju ni nikjer. Gotovo ju je ugrabila zver!“

Tine se je stresel pri teh besedah. Ni ju vzela divja zver, ampak on. On je tista roparska zver, ki krade zajčke. Težko in mučno mu je bilo v duši. Najrajši bi bil šel k Seljanovim in jim povedal, da ju je vzel on in da ju bo prinesel nazaj, samo odpuste naj mu in naj nikomur ne povedo, da ju je vzel on. Oj sram bi ga bilo vse žive dni, če bi ljudje vedeli, da je tat. Vest mu je prigovarjala: stori tako, idi in povej, kar si storil, in odpustili ti bodo! Pa prišlo mu je spet na misel, da potem ne bo nikoli imel zajčkov, ne bo si mogel kupiti kučme in škornjic za zimo, in nabiralnik bo stal vedno prazen. Ni vedel, kaj naj stori. Pri tem pa se spomni zajčka, ki ga je imel doma v sodu. Žalosten je bil revež in se ves tresel ter gledal tako rdeče — očitajoče. Mogoče bo še poginil, ker ne mara jesti. In kaj mu potem ostane? Nič drugega kot greh, grd madež na dobrem imenu. Premaga se in sklene, da nese zajčka nazaj k Seljanovim in poprosi odpuščenja. Morebiti mu bodo potem dobrovoljno podarili zajčka, saj so Seljanova mati vedno tako dobri. O to bi bilo krasno, to bi bilo veselje!

(Dalje prih.)

Iz kresne noči.

I.

Čez cvetoče polje
sveti Janez gre
in njegove roke
božji blagoslov delé:

„Polje, žitno polje,
solnčni žar
in hladilne rose
daj ti večni Gospodar!

Naj ob žetvi klonil
bi do zemlje klas,
naj bi razveselil
kmetiču obraz! . . .“

Čez cvetoče polje
sveti Janez gre —
naj češčeno vedno
njega bo ime! . . .

II.

Prav kakor da bi angelci
veselih lic
svetniku božjemu na čast
natrgali cvetic.

In pod večer skrivnostnomil
odromali na svet,
te cvetke v yence spletene
vsem belim kočicam pripet;

in kakor da bi lučke
prinesli iz nebes
in jih prižgali, se mi zdi,
po gorah v jasen kres . . .

Pa dasi niso angelci
priromali z nebes,
natrgali so vendarle
cvetic si angelci zares:

V polje odšla je deca,
ki čisto ji srce,
in njeni venci kočice
svetniku v čast krasé . . .

In tudi lučke po gorah,
ki niso iz neba,
a so kresovi, so odsev
globokovernega srca . . .